

Bankalardaki Bölümsel Raporlama Uygulamalarının TFRS 8 Faaliyet Bölümleri Standardı Çerçevesinde İncelenmesi: Bir Uygulama Önerisi

Serkan ÖZDEMİR *

ÖZET

Dünya ticaret hacminin büyümesi ile beraber birden çok alanda faaliyet göstermeye başlayan şirketlerde, konsolide edilen finansal tablolardan elde edilen finansal bilgiler, kullanıcılara detayları gösterme konusunda yetersiz kalmaya başlamıştır. Bu sebeplerle son zamanlarda önemini arttıran bölümsel raporlama faaliyetleri Türkiye’de TFRS 8 Faaliyet Bölümleri Standardı şartları doğrultusunda uygulanmaktadır. TFRS 8 Standardı bölümsel raporlamada bir şablon önermemekte, şirketleri bölüm yapılarını oluşturmada ve bölümlendirilecek finansal bilgilerin seçiminde serbest bırakmaktadır. Bu durum standardın temelini oluşturan “Yönetim Yaklaşımı”nın bir sonucudur. Türkiye’de bankacılık sektörü, kendine has işleyiş kuralları ile benzer ticari faaliyetlerin gerçekleştirildiği bir sektördür. Fakat sektördeki bölümsel raporlama uygulamalarında, yukarıda belirtilen sebeplerden dolayı bir uygulama birliği sağlanamamıştır. Bu durum bölümsel raporlardaki finansal bilgilerin karşılaştırılmasını ve analizini güçleştirmektedir. Yapılan uygulama çalışması ile, bankalardaki farklı bölümsel raporlama uygulamalarını ortak bir paydada birleştiren, bir bölümsel raporlama önerisi ortaya konulmuştur. Böylece sektörde konunun tartışmaya açılarak, bölümsel raporlamada temelde bir uygulama birliği sağlanması hususunda farkındalık yaratılması hedeflenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bankalar, Bölümsel Raporlama, TFRS 8.

JEL Sınıflandırması: M41, M40.

Analyzing The Segment Reporting Practices Within The Scope Of The TFRS 8 Operating Segments Standart: An Application Proposal

ABSTRACT

In the companies that started to operate in multiple fields upon the growth of the global trade volume, the financial data obtained from consolidated financial statements are insufficient to show the details to the users. Therefore, the segment reporting practices which have been very important recently are conducted in accordance with the terms of TFRS 8 Operating Segments Standart in Turkey. TFRS 8 standard does not offer a template in segment reporting, but lets the companies free to establish the segment structures and to choose the financial data to be segmented. This is the consequence of the "Management Approach" which underlies the standard. Banking sector in Turkey is the sector where similar business operations are conducted with its own unique mechanism. However, there is not any application unity in segment reporting practices in the sector due to the above-mentioned reasons. This complicates the comparison and analysis of the financial data in segment reporting. With the application study, a segment reporting proposal, which combines different segment reporting practices in banks on a common ground, was submitted. Thus, the aim was to create an awareness of maintaining an application unity in principle in segment reporting by bringing the issue forward in the sector.

Keywords: Banks, Segment Reporting, IFRS 8.

Jel Classification: M41, M40.

* Yrd.Doç.Dr. Serkan Özdemir, Pamukkale Üniversitesi, Buldan Meslek Yüksekokulu, sozdemir@pau.edu.tr.

1. GİRİŞ

Bankalar dünya ticaretinde önemli bir yere sahip işletmelerdir. Büyüyen dünya ticaret hacmi ve küreselleşme bankalara da farklı faaliyet alanlarında ve ülkelerde çalışma imkânları sunmuştur. Bu sebeple birçok alanda ve ülkede faaliyet gösteren bankaların yönetilmesi ve performans analizlerinin yapılarak geleceğe dönük kararların alınabilmesi gün geçtikçe zorlaşmaktadır. Bölümsel raporlama bu zorlukları bir nebze ortadan kaldırarak, yanlış yönetim kararlarının alınması riskini azaltan bir uygulamadır. Ayrıca kârlılık oranları, büyüme fırsatları ve riskler bir faaliyetten diğerine, bir coğrafyadan diğerine önemli oranda değişiklikler gösterebilmektedir. Bundan dolayı farklı faaliyet alanlarında veya farklı coğrafyalarda faaliyet gösteren bankalar, bir bütün olarak işletmeyi, faaliyet gösterdiği ekonomik çevreyi ve bankanın gelişim durumunu anlamak için, bölümleri hakkında finansal bilgilere de ihtiyaç duyarlar (Elitaş, 2012: 124).

Konsolide finansal tablolar bölümlerin kârlılıklarını, nakit akımına katkılarını ve büyüme kapasitelerini gizledikleri için, bazı durumlarda bölümler hakkında yanlış kararlar alınmasına sebep olabilmektedir. Bu sebeple bölüm bilgileri olmadan hem yatırımcı, hem işletme ortağı hem de yönetici gözüyle işletmenin geleceği ile ilgili doğru kararlar verebilmek zorlaşabilmektedir (Benjamin vd., 2010: 33).

Konsolide finansal tabloların bu dezavantajını bir nebze ortadan kaldırmak amacıyla oluşturulan UMS 14 Bölümlere Göre Raporlama Standardı(UMS 14) ve SFAS 131 Bağlantılı Bilgi ve Kuralların Bölümsel İçeriği Hakkında Kamuoyu Bilgilendirme Standardı (SFAS 131), Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu(International Accounting Standards Board-IASB) tarafından tek bir bölümsel raporlama dili oluşturabilmek amacıyla UFRS 8 Faaliyet Bölümleri Standardı(UFRS 8)'nda birleştirilmiştir.

IASB'ın UMS 14 standardını yürürlükten kaldırarak, yerine 1 Ocak 2009'dan itibaren uygulanacak UFRS 8 standardını yayınlaması, TMSK'nın da bu konuda yeni bir düzenleme yapmasını gerekli kılmıştır. Bu çerçevede Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu (TMSK), UFRS 8 standardını Türkçeleştirerek, TFRS 8 Faaliyet Bölümleri Standardı(TFRS 8) olarak 15.07.2007 tarihli ve 26583 nolu Resmi Gazete'de yayınlamıştır. TFRS 8 standardı, 31.12.2008 tarihinden sonra başlayan hesap dönemlerinde uygulanmak üzere yürürlüğe girmiştir. TFRS 8 Standardının uygulanmasıyla TMS 14 Bölümlere Göre Raporlama(TMS 14) standardı yürürlükten kaldırılmıştır.

Çalışmaya konu olan Borsa İstanbul'da işlem gören bankalar, 01.01.2009'dan günümüze bölümsel raporlama faaliyetlerini TFRS 8 standardı şartlarına uygun olarak gerçekleştirmektedirler.

2. İLGİLİ LİTERATÜR

Yapılan detaylı literatür incelemesinde bankalarda bölümsel raporlama uygulamaları ile ilgili geçmişte yapılmış üç çalışmanın bulunduğu tespit edilmiştir.

Link (2003) tarafından Amerika’da faaliyet gösteren en büyük sekiz bankanın bölümsel raporlarının incelenmesi sonucu çeşitli sonuçlara ulaşılmıştır. SFAS 131 standardının uygulanması ile kamuoyuna açıklanan bölüm bilgi miktarlarında artış sağlandığı tespit edilmiştir. Fakat bu artışa rağmen bankaların bölümsel raporlarının karşılaştırılabilirliğinde bir ilerleme sağlanamamıştır. Bu durumun, SFAS 131 standardının temelini oluşturan “Yönetim Yaklaşımı” ile, her bankanın farklı yönetim yaklaşımları ve organizasyon yapılarından dolayı kendine özgü bölümsel raporlar düzenlemesinden kaynaklandığı belirlenmiştir.

Birt, Kend ve Xian (2007) tarafından yapılan çalışmada, UFRS 8 standardının Avustralya’da faaliyet gösteren bankaların bölümsel raporlarına yapmış olduğu etkiler araştırılmıştır. UFRS 8 standardının uygulanması ile bankacılık sektöründe kamuoyuna açıklanan bölümsel bilgi miktarında ve kalitesinde artış sağlandığı tespit edilmiştir. Ayrıca bölümsel raporların daha anlaşılır hale geldikleri belirlenmiştir. Bu değişimlerin, finansal tablo kullanıcılarının bankalar hakkında verecekleri kararların doğruluk oranını da arttıracığı öngörülmektedir.

Elitaş vd. (2012) tarafından TFRS 8 standardına geçişin Türkiye’de faaliyet gösteren bankaların bölümsel raporlama uygulamalarında yarattığı etkilerin incelendiği bir diğer çalışmada, dört farklı sonuca ulaşılmıştır. (1) Kamuoyuna açıklanan toplam bölüm ve bölümsel bilgi miktarında artış sağlanmıştır. (2) Kamuoyuna açıklanan toplam bölüm miktarında artış sağlanmıştır. (3) Yönetim yaklaşımının banka yönetimlerine sağladığı serbestlik, her bankanın başka bir formatta bölümsel raporlama düzenlemesine sebep olmaktadır. Fakat bu durum bölümsel raporların karşılaştırılabilme imkânını azaltmaktadır. (4) Kamuoyuna rakiplerine göre daha çok bölümsel bilgi açıklayan bankalar, diğer faktörlerin sabit kaldığı bir ortamda uzun vadede kârlılık ve sermaye maliyeti açısından daha avantajlı hale gelecektir.

3. BANKALARDA BÖLÜMSEL RAPORLAMA UYGULAMALARI

Birçok alanda faaliyet gösteren bankaların yönetilmesi ve performans analizlerinin yapılarak geleceğe dönük kararların alınabilmesi gün geçtikçe zorlaşmaktadır. Ayrıca kârlılık oranları, büyüme fırsatları ve riskler bir faaliyetten diğerine önemli derecede değişiklikler gösterebilmektedir. Bundan dolayı farklı alanlarda faaliyet gösteren bankalar, faaliyet gösterdikleri ekonomik çevreyi ve bankanın gelişim durumunu anlamak için, bölümleri hakkında finansal bilgileri de sunmalıdırlar (Elitaş vd. 2012: 132).

Bölümsel raporlamanın temel kurallarını belirleyen TFRS 8 standardının temel amacı, standardın uygulanması sonucu sunulacak bölümsel raporlama bilgilerinin, finansal tablo kullanıcılarına şirketler hakkında en doğru finansal sonuçları sunması ve bunun sonucunda şirket faaliyetleri konusunda doğru kararlar alınmasını sağlamaktadır. Standardın uygulamaya başlandığı 2009 yılından itibaren, literatür çalışmasında ifade edildiği gibi, bankaların

bölümsel raporlarında açıkladıkları bölüm sayılarında ve finansal bilgi miktarlarında artış sağlandığı görülmektedir.

Yapılan bu çalışmada öncelikle TFRS 8 Faaliyet Bölümleri standardının bankalardaki bölümsel raporlamada yarattığı son değişiklikler tespit edilmeye çalışılmıştır. Veriler 14 Aralık 2014 tarihinde Borsa İstanbul'da işlem gören 16 bankanın, 31 Aralık 2008, 31 Aralık 2009, 31 Aralık 2010, 31 Aralık 2011, 31 Aralık 2012 ve 31 Aralık 2013 tarihli Kamuoyu Aydınlatma Platformu internet sitesinden elde edilen finansal tabloları ve dipnotlarına uygulanacak içerik analizi ile elde edilmiştir.

Çalışma kapsamında incelenen Aralık-2014 tarihli Borsa İstanbul'da işlem gören bankalar Tablo 1'de belirtilmiştir. 2014 yılında faaliyete geçen Odeabank, karşılaştırma imkânı sağlamadığından araştırmaya dahil edilmemiştir.

Tablo 1: Aralık-2014 Tarihli Borsa İstanbul'da İşlem Gören Bankalar

1	AKBANK	9	T. KALKINMA BANKASI
2	ALBARAKA TÜRK	10	T. İŞ BANKASI
3	ALTERNATİF BANK	11	ŞEKERBANK
4	ASYA KATILIM BANKASI	12	T.EKONOMİ BANKASI
5	DENİZBANK	13	TEKSTİLBANK
6	FİNANSBANK	14	T.S.K.B.
7	T. GARANTİ BANKASI	15	T. VAKIFLAR BANKASI
8	T. HALK BANKASI	16	YAPI VE KREDİ BANKASI

Bankaların 2008-2009-2010-2011-2012-2013 yıllarına ait bölümsel raporları detaylı bir şekilde incelendiğinde tespit edilen üç farklı durum Tablo 2'de belirtilmiştir.

Tablo 2: Bankalarda Bölümsel Raporlama İle İlgili Tespit Edilen Diğer Durumlar

TFRS 8 Standardı İle Açıklanan Finansal Bilgi Miktarını Arttıran Bankalar	TFRS 8 Standardı İle Faaliyet Bölümleri Sayısını Arttıran Bankalar	TFRS 8'in Bölümsel Raporlamada Değişiklik Yaratmadığı Bankalar
T.EKONOMİ	T.EKONOMİ	ALBARAKA
T. KALKINMA	T. KALKINMA	ASYA KATILIM
DENİZBANK	DENİZBANK	FİNANSBANK
YAPI VE KREDİ	YAPI VE KREDİ	T. GARANTİ
ALTERNATİF	ŞEKERBANK	AKBANK
T.S.K.B.		T. İŞ BANKASI
T. VAKIFLAR		TEKSTİLBANK
		T. HALK

TFRS 8 standardı ile ortaya çıkan en büyük beklenti, şirketlerin bölümsel raporlarında açıklayacağı faaliyet bölüm sayılarında ve finansal bilgi miktarlarında artış sağlanmasıdır. Yapılan incelemede yukarıda ismi geçen yedi bankada açıklanan finansal bilgi miktarında artış tespit edilmiştir. Ayrıca yukarıda ismi geçen beş bankada açıklanan faaliyet bölüm sayısında artış belirlenmiştir.

Standardın yeni şartları ile, bankaların bölümsel raporlarında değişiklikler yaratması hedeflenmiştir. Fakat yapılan incelemelerde TFRS 8 standardının, yukarıda isimleri bulunan sekiz bankanın bölümsel raporlarında herhangi bir değişiklik yaratmadığı belirlenmiştir.

Bankaların 2013 yıllarına ait bölümsel raporlarında açıklanan finansal bilgi miktarları Tablo 3’de ve aynı yıla ait faaliyet bölümleri yapıları da Tablo 4’de belirtilmiştir.

Tablo 3: Bankaların 2013 Yılında Bölümsel Raporlarında Açıklanan Bilgi Miktarı

BANKA ADI	AÇIKLANAN BÖLÜMSEL BİLGİ ADEDİ	
	Finansal Durum Tablosu	Gelir Tablosu
AKBANK	9	7
ALBARAKA	2	6
ALTERNATİF	4	10
ASYA KAT.	3	6
DENİZBANK	8	9
FİNANSBANK	11	10
T. GARANTİ	11	8
T. HALKBANK	20	21
T. KALKINMA	16	24
T. İŞ BANKASI	15	23
ŞEKERBANK	2	9
T.EKONOMİ	6	9
TEKSTİLBANK	6	10
T.S.K.B.	6	7
T. VAKIFLAR	16	23
YAPI VE KREDİ	6	8

Tablo 4: Bankaların 2013 Yılına Ait Bölümsel Raporlama Yapıları

BANKA ADI	FAALİYET BÖLÜMLERİ YAPISI					
	Bireysel	Kurumsal/KOBİ	Hazine	Özel	Uluslararası	Diğer
AKBANK	Bireysel	Kurumsal/KOBİ	Hazine	Özel	Uluslararası	Diğer
ALBARAKA	Bireysel	Ticari/Kurumsal	Hazine	Dağıtılamayan		
ALTERNATİF	Kurumsal/Perakende	Yatırım	Diğer			
ASYA KAT.	Bireysel	Ticari/Kurumsal	Hazine	Dağıtılamayan		
DENİZBANK	Kurumsal	Ticari/Kamu	KOBİ/Tarım	Bireysel	Hazine/Yatırım	
FİNANSBANK	Perakende	Kurumsal/Ticari	Hazine/Gen Müd.			
T. GARANTİ	Bireysel	Kurumsal	Yatırım	Diğer		
T. HALK	Kurumsal	Ticari	Karma	Hazine/Yatırım		
T. KALKINMA	Hazine	Yatırım	Dağıtılamayan			
T. İŞ BANKASI	Kurumsal	Ticari	Bireysel	Özel	Hazine / Yatırım	Dağıtılamayan
ŞEKERBANK	Kurumsal	KOBİ	Bireysel	Diğer		
T.EKONOMİ	Bireysel	Kurumsal	KOBİ	Hazine Genel Müd.		
TEKSTİLBANK	Bireysel	Kurumsal	Hazine / Yatırım			
T.S.K.B.	Kurumsal	Yatırım	Diğer			
T. VAKIFLAR	Bireysel	Kurumsal	Yatırım	Diğer		
YAPI VE KREDİ	Perakende	Kurumsal/Ticari	Özel	Hazine		

Tablo 3 ve Tablo 4'deki veriler incelendiğinde göze çarpan en önemli husus, bölümsel raporlarda açıklanan finansal bilgi miktarlarının ve bölüm yapılarının farklılığıdır. Bu durum TFRS 8 standardındaki Yönetim Yaklaşımı (bu yaklaşımda standart şirketleri bölümsel raporları düzenlemede şekilsel olarak özgür bırakmıştır) ile, her bankanın farklı yönetim ve organizasyon yapılarından dolayı, kendine özgü bölümsel raporlar açıklama isteğiyle açıklanabilir. Ayrıca bazı bankalar sektörde yaşanan rekabet sebebiyle kısıtlı bölümsel raporlar düzenleyebilmektedir. Fakat bu durum bölümsel raporlardaki finansal bilgilerin karşılaştırılmasını ve analizini güçleştirmektedir. Böylece finansal tablo kullanıcıları, bankalar hakkında doğru yatırım ve yönetim kararları almakta zorlanabilmektedir.

Bankacılık sektörü kendine has işleyiş kuralları ve ticari yapısı olan özel yapıda bir sektördür. Bağımsız denetim raporları incelendiğinde Türkiye'de faaliyet gösteren bankaların birçoğunun benzer ticari faaliyetlerde bulunduğu görülebilmektedir. Bu sebeple bölümsel raporlarda açıklanan finansal bilgilerin içeriklerinin ve bölüm yapılarının bu denli farklı olmasının, gereklilikten çok yönetimsel bir karar olduğu görülebilmektedir.

Çalışmanın amacı, bankalardaki farklı bölümsel raporlama uygulamalarının tamamını kapsayan ortak bir bölümsel rapor uygulama önerisinde bulunmaktır. Uygulama çalışmasında bölümlerde açıklanan finansal bilgilerin ve faaliyet bölüm yapılarının detaylı olduğu bir örnek uygulama yapılması ve sektörde konu ile ilgili farkındalık yaratılması hedeflenmektedir.

4. BÖLÜMSEL RAPOR UYGULAMASI

Uygulama çalışması için öncelikle kurgulanan X bankasına ait, 31.12.20XX tarihli Finansal Durum Tablosu Tablo 5'deki şekliyle ve 01.01.20XX - 31.12.20XX dönemine ait Gelir Tablosu Tablo 6'daki şekliyle seçilen tesadüfi rakamlarla oluşturulmuştur.

Finansal Durum Tablosunda yer alan aktif ve pasifler Türk Lirası (TL) ve Yabancı Paralı (YP) olmak üzere iki farklı para birimi ile gösterilmiş olup, bölümsel raporlama uygulamasında "Toplam" sütunundaki değerler dikkate alınacaktır.

Tablo 5: X Bankasının 31.12.20XX Tarihli Ait Konsolide Finansal Durum Tablosu

AKTİF KALEMLER		Cari Dönem (Bin TL)		
		TL	YP	TOPLAM
I.	NAKİT DEĞERLER VE MERKEZ BANKASI	5.265.768	18.143.973	23.409.741
II.	GERÇEĞE UYGUN DEĞ. FARKI KAR/ZAR. YAN. FV (Net)	1.642.222	1.293.803	2.936.025
2.1	Alım Satım Amaçlı Finansal Varlıklar	1.642.222	1.293.803	2.936.025
2.1.1	Devlet Borçlanma Senetleri	1.132.898	5.901	1.138.799
2.1.2	Sermayede Payı Temsil Eden Menkul Değerler	55.273	0	55.273
2.1.3	Alım Satım Amaçlı Türev Finansal Varlıklar	40.316	1.248.518	1.288.834
2.1.4	Diğer Menkul Değerler	413.735	39.384	453.119
2.2	Gerçeğe Uygun Değer Farkı Kar/Zarara Yan. Olarak Sınıflandırılan FV	0	0	0
2.2.1	Devlet Borçlanma Senetleri	0	0	0
2.2.2	Sermayede Payı Temsil Eden Menkul Değerler	0	0	0
2.2.3	Krediler	0	0	0
2.2.4	Diğer Menkul Değerler	0	0	0
III.	BANKALAR	478.503	4.707.508	5.186.011
IV.	PARA PİYASALARINDAN ALACAKLAR	140.375	0	140.375
4.1	Bankalararası Para Piyasalarından Alacaklar	0	0	0
4.2	İMKB Takasbank Piyasasından Alacaklar	128.447	0	128.447
4.3	Ters Repo İşlemlerinden Alacaklar	11.928	0	11.928
V.	SATILMAYA HAZIR FİNANSAL VARLIKLAR (Net)	27.034.185	7.241.218	34.275.403
5.1	Sermayede Payı Temsil Eden Menkul Değerler	93.573	3.209	96.782
5.2	Devlet Borçlanma Senetleri	26.162.475	5.817.614	31.980.089
5.3	Diğer Menkul Değerler	778.137	1.420.395	2.198.532
VI.	KREDİLER VE ALACAKLAR	89.370.339	56.365.932	145.736.271
6.1	Krediler ve Alacaklar	88.862.000	56.327.919	145.189.919
6.1.1	Bankanın Dahil Olduğu Risk Grubuna Kullanılan Krediler	136.938	431.572	568.510
6.1.2	Devlet Borçlanma Senetleri	0	0	0
6.1.3	Diğer	88.725.062	55.896.347	144.621.409
6.2	Takipteki Krediler	2.325.180	151.153	2.476.333
6.3	Özel Karşılıklar (-)	1.816.841	113.140	1.929.981
VII.	VADEYE KADAR ELDE TUTULACAK YATIRIMLAR (Net)	7.712.750	15.697	7.728.447
7.1	Devlet Borçlanma Senetleri	7.704.816	0	7.704.816
7.2	Diğer Menkul Değerler	7.934	15.697	23.631
VIII.	İŞTİRAKLER (Net)	767.872	238	768.110
8.1	Özkaynak Yöntemine Göre Muhasebeleştirilenler	96.644	0	96.644
8.2	Konsolide Edilmeyenler	671.228	238	671.466
8.2.1	Mali İştirakler	0	0	0
8.2.2	Mali Olmayan İştirakler	671.228	238	671.466
IX.	BAĞLI ORTAKLIKLAR (Net)	3.406.441	0	3.406.441
9.1	Konsolide Edilmeyen Mali Ortaklıklar	0	0	0
9.2	Konsolide Edilmeyen Mali Olmayan Ortaklıklar	3.406.441	0	3.406.441
X.	BİRLİKTE KONTROL EDİLEN ORT. (İŞ ORT.)(Net)	0	0	0
10.1	Özkaynak Yöntemine Göre Muhasebeleştirilenler	0	0	0
10.2	Konsolide Edilmeyenler	0	0	0
10.2.1	Mali Ortaklıklar	0	0	0
10.2.2	Mali Olmayan Ortaklıklar	0	0	0
XI.	KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN ALACAKLAR	470.502	1.563.620	2.034.122
11.1	Finansal Kiralama Alacakları	551.498	1.775.923	2.327.421
11.2	Faaliyet Kiralaması Alacakları	757	0	757
11.3	Diğer	0	0	0
11.4	Kazanılmamış Gelirler (-)	81.753	212.303	294.056
XII.	RİSKTEN KORUNMA AMAÇLI TÜREV FİN. VARLIKLAR	0	0	0
12.1	Gerçeğe Uygun Değer Riskinden Korunma Amaçlılar	0	0	0
12.2	Nakit Akış Riskinden Korunma Amaçlılar	0	0	0
12.3	Yurtdışındaki Net Yatırım Riskinden Korunma Amaçlılar	0	0	0
XIII.	MADDİ DURAN VARLIKLAR (Net)	2.137.896	96.432	2.234.328
XIV.	MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR (Net)	288.050	4.967	293.017
14.1	Şerefiye	35.974	0	35.974
14.2	Diğer	252.076	4.967	257.043
XV.	YATIRIM AMAÇLI GAYRİMENKULLER (Net)	1.342.182	0	1.342.182
XVI.	VERGİ VARLIĞI	676.790	15.974	692.764
16.1	Cari Vergi Varlığı	18.785	7.436	26.221
16.2	Ertelenmiş Vergi Varlığı	658.005	8.538	666.543
XVII.	SATIŞ AMAÇ. EL.TUT. VE DUR.FAAL.İLİŞ.DUR.VAR. (Net)	65.777	2.872	68.649
17.1	Satış Amaçlı	65.777	2.872	68.649
17.2	Durdurulan Faaliyetlere İlişkin	0	0	0
XVIII.	DİĞER AKTİFLER	9.425.060	1.936.240	11.361.300
	AKTİF TOPLAMI	150.224.712	91.388.474	241.613.186

PASİF KALEMLER		Cari Dönem (Bin TL)		
		TL	YP	TOPLAM
I.	MEVDUAT	65.359.750	56.478.048	121.837.798
1.1	Bankanın Dahil Olduğu Risk Grubunun Mevduatı	892.591	1.476.460	2.369.051
1.2	Diğer	64.467.159	55.001.588	119.468.747
II.	ALIM SATIM AMAÇLI TÜREV FİNANSAL BORÇLAR	696.001	501.344	1.197.345
III.	ALINAN KREDİLER	3.111.333	24.112.363	27.223.696
IV.	PARA PİYASALARINA BORÇLAR	20.823.398	4.176.477	24.999.875
4.1	Bankalararası Para Piyasalarına Borçlar	0	0	0
4.2	İMKB Takasbank Piyasasına Borçlar	2.403.976	0	2.403.976
4.3	Repo İşlemlerinden Sağlanan Fonlar	18.419.422	4.176.477	22.595.899
V.	İHRAÇ EDİLEN MENKUL KIYMETLER (Net)	5.134.330	4.942.514	10.076.844
5.1	Bonolar	3.896.072	158.658	4.054.730
5.2	Varlığa Dayalı Menkul Kıymetler	0	0	0
5.3	Tahviller	1.238.258	4.783.856	6.022.114
VI.	MUHTELİF BORÇLAR	10.448.283	701.857	11.150.140
VII.	DİĞER YABANCI KAYNAKLAR	1.508.917	3.308.205	4.817.122
VIII.	KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN BORÇLAR	0	0	0
8.1	Finansal Kiralama Borçları	0	0	0
8.2	Faaliyet Kiralaması Borçları	0	0	0
8.3	Diğer	0	0	0
8.4	Ertelenmiş Finansal Kiralama Giderleri (-)	0	0	0
IX.	RİSKTEN KORUNMA AMAÇ. TÜREV FİN. BORÇLAR	0	0	0
9.1	Gerçeğe Uygun Değer Riskinden Korunma Amaçlılar	0	0	0
9.2	Nakit Akış Riskinden Korunma Amaçlılar	0	0	0
9.3	Yurtdışındaki Net Yatırım Riskinden Korunma Amaçlılar	0	0	0
X.	KARŞILIKLAR	10.094.287	824.681	10.918.968
10.1	Genel Karşılıklar	2.073.263	27.339	2.100.602
10.2	Yeniden Yapılanma Karşılığı	0	0	0
10.3	Çalışan Hakları Karşılığı	411.438	2.058	413.496
10.4	Şigorta Teknik Karşılıkları (Net)	4.029.494	771.746	4.801.240
10.5	Diğer Karşılıklar	3.580.092	23.538	3.603.630
XI.	VERGİ BORCU	402.334	3.536	405.870
11.1	Cari Vergi Borcu	399.735	3.536	403.271
11.2	Ertelenmiş Vergi Borcu	2.599	0	2.599
XII.	SATIŞ AMAÇLI ELDE TUTULAN VE DURDURULAN FAAL. İLİŞKİN DURAN VARLIK BORÇLARI (Net)	0	0	0
12.1	Satış Amaçlı	0	0	0
12.2	Durdurulan Faaliyetlere İlişkin	0	0	0
XIII.	SERMAYE BENZERİ KREDİLER	0	3.090.902	3.090.902
XIV.	ÖZKAYNAK LAR	25.809.518	85.108	25.894.626
14.1	Ödenmiş Sermaye	4.500.000	0	4.500.000
14.2	Sermaye Yedekleri	2.360.886	-31.790	2.329.096
14.2.1	Hisse Senedi İhraç Primleri	33.940	0	33.940
14.2.2	Hisse Senedi İptal Kârları	0	0	0
14.2.3	Menkul Değerler Değerleme Farkları	712.187	-31.790	680.397
14.2.4	Maddi Duran Varlıklar Yeniden Değerleme Farkları	0	0	0
14.2.5	Maddi Olmayan Duran Varlıklar Yeniden Değerleme Farkları	0	0	0
14.2.6	Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller Yeniden Değerleme Farkları	0	0	0
14.2.7	İştirakler, Bağlı Ort. ve Bir. Kont. Ed. Ort. (İş Ort) Bed. Hisse Sen.	-1.179	0	-1.179
14.2.8	Riskten Korunma Fonları (Etkin Kısım)	0	0	0
14.2.9	Satış Amaçlı Elde Tut. ve Dur. Faal. Duran Var. Bir. Değ. Farkları	0	0	0
14.2.10	Diğer Sermaye Yedekleri	1.615.938	0	1.615.938
14.3	Kâr Yedekleri	13.153.484	157.434	13.310.918
14.3.1	Yasal Yedekler	2.286.486	0	2.286.486
14.3.2	Statü Yedekleri	59.539	0	59.539
14.3.3	Olağanüstü Yedekler	10.792.384	20.360	10.812.744
14.3.4	Diğer Kâr Yedekleri	15.075	137.074	152.149
14.4	Kâr veya Zarar	2.672.230	-51.068	2.621.162
14.4.1	Geçmiş Yıllar Kâr/Zararı	-621.726	6.967	-614.759
14.4.2	Dönem Net Kâr/Zararı	3.293.956	-58.035	3.235.921
14.5	Azınlık Payları	3.122.918	10.532	3.133.450
	PASİF TOPLAMI	143.388.151	98.225.035	241.613.186

Tablo 6: X Bankasının 01.01.20XX-31.12.20XX Dönemine Ait Konsolide Gelir Tablosu
(Bin TL.)

	TUTAR
I. FAİZ GELİRLERİ	14.853.908
1.1 Kredilerden Alınan Faizler	10.879.785
1.2 Zorunlu Karşılıklardan Alınan Faizler	0
1.3 Bankalardan Alınan Faizler	162.261
1.4 Para Piyasası İşlemlerinden Alınan Faizler	14.374
1.5 Menkul Değerlerden Alınan Faizler	3.570.864
1.5.1 Alım Satım Amaçlı Finansal Varlıklardan	55.878
1.5.2 Gerçeğe Uygun Değer Farkı Kar/Zarara Yans. Olarak Sımf. FV	0
1.5.3 Satılmaya Hazır Finansal Varlıklardan	2.277.936
1.5.4 Vadeye Kadar Elde Tutulacak Yatırımlardan	1.237.050
1.6 Finansal Kiralama Gelirleri	126.046
1.7 Diğer Faiz Gelirleri	100.578
II. FAİZ GİDERLERİ	7.172.014
2.1 Mevduata Verilen Faizler	4.797.189
2.2 Kullanılan Kredilere Verilen Faizler	528.881
2.3 Para Piyasası İşlemlerine Verilen Faizler	1.165.751
2.4 İhraç Edilen Menkul Kıymetlere Verilen Faizler	595.555
2.5 Diğer Faiz Giderleri	84.638
III. NET FAİZ GELİRİ/GİDERİ (I - II)	7.681.894
IV. NET ÜCRET VE KOMİSYON GELİRLERİ/GİDERLERİ	1.468.946
4.1 Alınan Ücret ve Komisyonlar	2.400.210
4.1.1 Gayri Nakdi Kredilerden	236.835
4.1.2 Diğer	2.163.375
4.2 Verilen Ücret ve Komisyonlar	931.264
4.2.1 Gayri Nakdi Kredilere	8.659
4.2.2 Diğer	922.605
V. TEMETTÜ GELİRLERİ	238.057
VI. TİCARİ KÂR / ZARAR (Net)	378.591
6.1 Sermaye Piyasası İşlemleri Kârı/Zararı	181.749
6.2 Türev Finansal İşlemlerden Kâr/Zarar	-500.764
6.3 Kambiyo İşlemleri Kârı/Zararı	697.606
VII. DİĞER FAALİYET GELİRLERİ	4.615.411
VIII. FAALİYET GELİRLERİ/GİD. TOPLAMI (III+IV+V+VI+VII)	14.382.899
IX. KREDİ VE DİĞER ALACAKLAR DEĞER DÜŞÜŞ KARŞ. (-)	1.654.701
X. DİĞER FAALİYET GİDERLERİ (-)	8.308.239
XI. NET FAALİYET KÂRI/ZARARI (VIII-IX-X)	4.419.959
XII. BİRLEŞME İŞL. SON. GELİR OL. KAYD. FAZ. TUTAR	0
XIII. ÖZKAYNAK YÖNTEMİ UYGULANAN ORT. KÂR/ZARAR	9.922
XIV. NET PARASAL POZİSYON KÂRI/ZARARI	0
XV. SÜRDÜRÜLEN FAAL. VERGİ ÖNCESİ K/Z (XI+...+XIV)	4.429.881
XVI. SÜRDÜRÜLEN FAAL. VERGİ KARŞILIĞI (±)	823.022
16.1 Cari Vergi Karşılığı	472.907
16.2 Ertelenmiş Vergi Karşılığı	350.115
XVII. SÜRDÜRÜLEN FAAL. DÖNEM NET K/Z (XV±XVI)	3.606.859
XVIII. DURDURULAN FAALİYETLERDEN GELİRLER	0
18.1 Satış Amaçlı Elde Tutulan Duran Varlık Gelirleri	0
18.2 İştirak, Bağlı Ortaklık ve Bir. Kont. Ed. Ort. (İş. Ort.) Satış Karları	0
18.3 Diğer Durdurulan Faaliyet Gelirleri	0
XIX. DURDURULAN FAALİYETLERDEN GİDERLER (-)	0
19.1 Satış Amaçlı Elde Tutulan Duran Varlık Giderleri	0
19.2 İştirak, Bağlı Ortaklık ve Birlikte Kont. Edilen Ort. (İş. Ort.) Satış Zar.	0
19.3 Diğer Durdurulan Faaliyet Giderleri	0
XX. DURDURULAN FAAL. VERGİ ÖNCESİ K/Z (XVIII-XIX)	0
XXI. DURDURULAN FAAL. VERGİ KARŞILIĞI (±)	0
21.1 Cari Vergi Karşılığı	0
21.2 Ertelenmiş Vergi Gider Karşılığı	0
XXII. DURDURULAN FAAL. DÖNEM NET K/Z (XX+XXI)	0
XXIII. NET DÖNEM KARI/ZARARI (XVII+XXII)	3.606.859
23.1 Grubun Kârı / Zararı	3.235.921
23.2 Azınlık Payları Kârı / Zararı (-)	370.938
Hisse Başına Kâr / Zarar	1

Uygulama çalışmasının amacı, bankalardaki farklı bölümsel raporlama uygulamalarının tamamını kapsayan ortak bir bölümsel rapor uygulama önerisinde bulunmaktır. Bu amaçla çalışmaya konu tüm bankaların faaliyet bölüm yapıları incelenmiş ve Tablo 7’de görüldüğü üzere örnek X bankasının “Kurumsal”, “Ticari”, “Bireysel” ve Hazine / Yatırım” olmak üzere dört bölümde faaliyet gösterdiği öngörülmüştür. Ayrıca faaliyet bölümlendirmesi yapılamayacak kalem ve miktarlar için bir “Dağıtılamayan” bölümü oluşturulmuştur.

Faaliyet bölümlendirmesinde bölümlendirmeye konu olacak finansal tablo bilgilerinin seçiminde iki faktör dikkate alınmıştır. Birincisi çalışmaya konu olan tüm bankaların faaliyet bölümleri incelenmiş ve detaylı bölümsel raporlar örnek alınarak ortak noktalar tespit edilmiştir. İkinci olarak bölümsel rapor bilgilerini kullanacak ilgili tarafların detaylı bilgi alabilmeleri öngörülmüş ve önemli görülen finansal tablo kalemlerinin bölümsel raporlamada yer alması gerekliliği dikkate alınmıştır. Böylece uygulama önerisinde tüm bankaları kapsayabilecek detaylı bir örnek bölümsel raporlama çalışması yapılması hedeflenmiştir.

X bankasının 01.01.20XX - 31.12.20XX dönemine ait faaliyet bölümlendirmesi Tablo 7’de verilmiştir. Tablo iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde gelir tablosu ile ilgili bölümsel bilgilere, ikinci bölümde ise finansal durum tablosu ile ilgili bölümsel bilgilere yer verilmiştir. Bölümlendirme yapılmayan miktar ve kalemler için “Dağıtılamayan” sütunu kullanılmıştır. Ayrıca finansal durum tablosu verilerinin bölümlendirme işlemlerinde varlık ve yükümlülük toplamlarında eşitlik sağlamak amacıyla, bölümlendirilemeyen varlık ve yükümlülükler “Diğer” başlık kaleminde toplanmıştır.

Finansal bilgilerin bölümlendirmesinde ilgili finansal kalemin, hangi faaliyet bölümü ile hangi oranda ilgili olabileceği, bankaların geçmiş dönem bölümsel raporlarının detaylı olarak incelenmesi sonucu tespit edilmiştir. Sonrasında ilgili finansal kalemin bölümlendirmesi, oransal fakat tesadüfi rakamlar üzerinden gerçekleştirilmiştir.

Bölümsel raporlamada yer verilen bilgilerin, ilgili finansal tablodaki yerini gösterebilmek ve takibi kolaylaştırmak amacıyla tabloya “NOT” sütunu ilave edilmiş ve başlık numaraları bu sütuna yazılmıştır.

Tablo 7: X Bankasının 01.01.20XX-31.12.20XX Dönemine Ait Faaliyet Bölümlendirme Tablosu (Bin TL.)

GELİR TABLOSU BİLGİLERİ	NOT	CARİ DÖNEM (Bin TL)					TOPLAM
		Kurumsal	Ticari	Bireysel	Hazine / Yatırım	Dağıtılamayan	
FAİZ GELİRLERİ	I.	2.380.559	4.529.831	3.723.543	3.733.125	486.850	14.853.908
Kredilerden Alınan Faizler	1.1	2.380.559	4.529.831	3.723.543	-	245.852	10.879.785
Bankalardan Alınan Faizler	1.3	-	-	-	162.261	-	162.261
Para Piyasası İşlemlerinden Alınan Faizler	1.4	-	-	-	-	14.375	14.374
Menkul Değerlerden Alınan Faizler	1.5	-	-	-	3.570.864	-	3.570.864
Finansal Kiralama Gelirleri	1.6	-	-	-	-	126.046	126.046
Diğer Faiz Gelirleri	1.7	-	-	-	-	100.578	100.578
FAİZ GİDERLERİ (-)	II.	(933.631)	(724.155)	(2.873.395)	(2.290.187)	(350.646)	(7.172.014)
Mevduata Verilen Faizler (-)	2.1	(933.631)	(724.155)	(2.873.395)	-	(266.008)	(4.797.189)
Kullanılan Kredilere Verilen Faizler (-)	2.2	-	-	-	(528.881)	-	(528.881)
Para Piyasası İşlemlerine Verilen Faizler (-)	2.3	-	-	-	(1.165.751)	-	(1.165.751)
İhraç Edilen Menkul Kıymetlere Verilen Faizler (-)	2.4	-	-	-	(595.555)	-	(595.555)
Diğer Faiz Giderleri (-)	2.5	-	-	-	-	(84.638)	(84.638)
NET FAİZ GELİRİ/GİDERİ (I + II)	III.	1.446.928	3.805.676	850.148	1.442.938	136.204	7.681.894
NET ÜCRET VE KOM. GELİRLERİ/GİDERLERİ	IV.	381.772	966.744	965.311	(931.264)	86.383	1.468.946
Alınan Ücret ve Komisyonlar	4.1	381.772	966.744	965.311	-	86.383	2.400.210
Verilen Ücret ve Komisyonlar (-)	4.2	-	-	-	(931.264)	-	(931.264)
TEMETTÜ GELİRLERİ	V.	-	-	-	238.057	-	238.057
TİCARİ KÂR / ZARAR (Net)	VI.	-	-	-	378.591	-	378.591
Sermaye Piyasası İşlemleri Kâr/Zararı	6.1	-	-	-	181.749	-	181.749
Türev Finansal İşlemlerden Kâr/Zarar	6.2	-	-	-	(500.764)	-	(500.764)
Kambiyo İşlemleri Kâr/Zararı	6.3	-	-	-	697.606	-	697.606
DiĞER FAALİYET GELİRLERİ	VII.	129.899	1.532.476	1.318.649	1.453.913	180.474	4.615.411
KREDİ VE DiĞER ALAC. DEĞ. DÜŞÜŞ KARŞ.(-)	IX.	(136.879)	(860.619)	(598.209)	(26.721)	(32.273)	(1.654.701)
DiĞER FAALİYET GİDERLERİ (-)	X.	(711.928)	(2.914.927)	(3.453.675)	(1.097.334)	(130.375)	(8.308.239)
SÜRDÜRÜLEN FAAL. VERGİ ÖNCESİ K/Z	XV.	815.600	1.414.600	1.514.515	616.400	68.766	4.429.881
SÜRDÜRÜLEN FAAL. VERGİ KARŞILIĞI (±)	XVI.	-	-	-	-	(823.022)	(823.022)
NET DÖNEM KARI/ZARARI	XXIII.	815.600	1.414.600	1.514.515	616.400	(754.256)	3.606.859

FİNANSAL DURUM TABLOSU BİLGİLERİ

BÖLÜM VARLIKLARI							241.613.186
NAKİT DEĞERLER VE MERKEZ BANKASI	I.	-	-	-	23.409.741	-	23.409.741
GERÇ. UYG.DEĞ. FARKI KAR/ZAR.YAN.FV (Net)	II.	-	-	-	2.936.025	-	2.936.025
BANKALAR	III.	-	-	-	5.186.011	-	5.186.011
PARA PİYASALARINDAN ALACAKLAR	IV.	-	-	-	140.375	-	140.375
SATILMAYA HAZIR FİNANSAL VARLIKLAR (Net)	V.	-	-	-	34.275.403	-	34.275.403
KREDİLER VE ALACAKLAR	VI.	44.568.109	62.151.330	38.404.513	-	612.319	145.736.271
VADEYE KADAR ELDE TUTULACAK YAT. (Net)	VII.	-	-	-	7.728.447	-	7.728.447
İŞTİRAKLER (Net)	VIII.	-	-	-	768.110	-	768.110
BAĞLI ORTAKLIKLAR (Net)	IX.	-	-	-	3.406.441	-	3.406.441
KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN ALACAKLAR	XI.	-	2.034.122	-	-	-	2.034.122
DiĞER		-	-	-	-	15.992.240	15.992.240

BÖLÜM YÜKÜMLÜLÜKLERİ							241.613.186
MEVDUAT	I.	18.489.358	33.280.601	67.392.329	-	2.675.510	121.837.798
ALIM SATIM AMAÇLI TÜREV FİN. BORÇLAR	II.	-	-	-	1.197.345	-	1.197.345
ALINAN KREDİLER	III.	-	-	-	27.223.696	-	27.223.696
PARA PİYASALARINA BORÇLAR	IV.	-	-	-	24.999.875	-	24.999.875
İHRAÇ EDİLEN MENKUL KIYMETLER (Net)	V.	-	-	-	10.076.844	-	10.076.844
MUHTELİF BORÇLAR	VI.	3.415.212	2.514.618	4.912.532	-	307.778	11.150.140
KARŞILIKLAR	X.	-	-	-	10.918.968	-	10.918.968
DiĞER	XIV.	-	-	-	-	34.208.520	34.208.520

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Dünya ticaret hacminin büyümesi ile beraber birden çok alanda faaliyet göstermeye başlayan şirketlerde, konsolide edilen finansal tablolardan elde edilen finansal bilgiler, kullanıcılara detayları gösterme konusunda yetersiz kalmaya başlamıştır. Bunun yanında sermaye piyasalarının yaygınlaşması kurumsal ve bireysel yatırımcıların sayısını arttırmıştır. Sermaye piyasalarındaki artan rekabet nitelikli ve detaylı finansal bilgi ihtiyacını da beraberinde getirmiştir. Bu sebeplerle son zamanlarda önemini arttıran bölümsel raporlama faaliyetleri Türkiye’de TFRS 8 standardı şartları doğrultusunda uygulanmaktadır.

TFRS 8 standardı bölümsel raporlamada bir şablon önermemekte, şirketleri bölüm yapılarını oluşturmada ve bölümlendirilecek finansal bilgilerin seçiminde serbest bırakmaktadır. Bu durum standardın temelini oluşturan “Yönetim Yaklaşımı”nın bir sonucudur.

Türkiye’de bankacılık sektörü, kendine has işleyiş kuralları ile benzer ticari faaliyetlerin gerçekleştirildiği bir sektördür. Fakat sektördeki bölümsel raporlama uygulamalarında, yukarıda belirtilen sebeplerden dolayı bir uygulama birliği sağlanamamıştır. Hatta bazı bankalar sektörde yaşanan yoğun rekabet sebebiyle, çok kısıtlı finansal bilgiler içeren bölümsel raporlar düzenleyebilmektedir. Bu durum bölümsel raporlardaki finansal bilgilerin karşılaştırılmasını ve analizini güçleştirmektedir.

Yapılan uygulama çalışması ile, bankalardaki farklı bölümsel raporlama uygulamalarını ortak bir paydada birleştiren, bir bölümsel raporlama önerisi ortaya konulmuştur. Böylece sektörde konunun tartışmaya açılarak, bölümsel raporlamada temelde bir uygulama birliği sağlanması hususunda farkındalık yaratılması hedeflenmiştir. TFRS 8 standardının önerdiği bir bölümsel raporlama şablonu bulunmasa bile, bu tip sektörlerde uygulama birliğinin sağlanmasında bir engel bulunmamaktadır. Fakat konu ile ilgili nihai karar şirket yönetimlerine kalmaktadır.

KAYNAKLAR

Benlamin, S. Jebaraj - Muthaiyah, Saravanan - Marathamuthu, M Srikamaladevi. - Murugaiah, Uthiyakumar (2010), “A Study of Segment Reporting Practices: A Malasian Perspective”, A Journal of Applied Business Research, Vol.26, Issue.3, pp. 31-41.

Birt, Jacqueline – Kend, Mike - Xian, Hui (2007), “Changes In Segment Reporting In The Australian Banking Industry”, Australian Accounting Review, Vol. 17, Issue 3, pp. 61-67.

Elitaş, Cemal – Özdemir, Serkan – Karakoç, Mehtap (2012), "TFRS 8 Faaliyet Bölümleri Standardı İle Bankalardaki Bölümsel Raporlama Uygulamalarında Gerçekleşen Değişimler: İMKB Uygulaması", ISAF 2012, 1. Uluslararası Muhasebe ve Finans Sempozyumu, 31 Mayıs - 2 Haziran, Gaziantep, ss. 123-134

<http://www.kap.gov.tr/> , 27.11.2014.

Link, Kewin W. (2003), “Segment Reporting: Analysis of the Impact on the Banking Industry”, The Journal of Bank Cost & Management Accounting, Vol. 16, Issue 3, pp. 34-40.

TFRS 8 Faaliyet Bölümleri Standardı, <http://kgk.gov.tr/contents/files/TFRS-8.pdf> (27.11.2014).